

KENT KURAMLARI BAĞLAMINDA TÜRKİYE'DEKİ SURİYELİ SİĞINMACILAR

Mehmet Onur ÖZER

Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Uluslararası İlişkiler Bölümü
ozermehmetonur@gmail.com
Orcid ID: 0000-0002-2926-3758

Eylem BEYAZIT

Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Antakya Meslek Yüksekokulu
Yönetim ve Organizasyon Bölümü Yerel Yönetimler Programı
eylmyzt@gmail.com
Orcid ID: 0000-0002-3432-5722

Makale Geliş Tarihi: 03.09.2020 **Makale Kabul Tarihi:** 22.10.2020

Makale Türü: Araştırma Makalesi

Atıf: Özer, M. O. & Beyazıt, E. (2020). Kent kuramları bağlamında Türkiye'deki Suriyeli sığınmacılar. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 17(46), 545-562

Öz

Geçtiğimiz dönemde dünyanın farklı coğrafyalarında yaşanan ekonomik, sosyal ve siyasal dönüşümler birçok farklı etkiyi de beraberinde getirmiştir. Kentleşme ve göç olguları ise bu etkilerin somut olarak belki de en önemli sonuçları olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle göç olgusu ile birlikte kentlerin karşı karşıya olduğu değişim dinamikleri ve kentsel sorunlar dünyada yaşanan farklı gelişmeler nedeniyle gündemi oldukça yoğun şekilde meşgul eden bir gerçekliktir. Öyle ki göç hareketi gerek ülke içerisinde ulusal boyutta olsun gerekse sınırları aşan bir nitelikte uluslararası boyutta olsun genellikle kentlerde sonuçlanan bir süreçtir. Dünyanın farklı bölgelerindeki sığınmacıların büyük çoğunluğunun kentlerde yaşadıkları göz önünde bulundurulduğunda göç olgusunun kent temelli olarak incelenmesi gereken bir konu olduğu da açıktır. 18. yüzyılda Sanayi Devriminin etkisiyle kırsaldan kentlere yaşanan nüfus hareketlilikleri, modern anlamdaki göç hareketlerinin oluşmasını sağlamış ve kentlerin ekonomik, siyasi, toplumsal ve kültürel yapısını derinden etkilemiştir. Bu noktada göç ve kent kuramları bu dönüşümün anlaşılmasında büyük önem taşımaktadır. Bu çalışmada Türkiye'deki Suriyeli sığınmacılar özelinde, başlıca kent kuramcılarından yola çıkarak sürecin bir çözümlenmesi temel amaçtır. Kentlerin ortaya çıkışına ilişkin kuramlardan günümüze kentler, içinde doğdukları ekonomik sosyal yapının da bir ürünü olarak sürekli değişirken, dönüşürken, olgusal olarak değişimin ve dönüşümün yönü

Kent Kuramları Bağlamında Türkiye'deki Suriyeli Sığınmacılar

konusundaki tartışmalarda, göç olgusu bir bütünleşme sorunu olarak esasen sistem eleştirisi üzerinden çözümlenmeye çalışılmıştır. Dünyada görülmemiş bir göç hareketliliği yaşayan Türkiye için sorunun hangi kuramsal tartışmalar üzerinden ele alınacağı çok açık değildir. Açıkçası Türkiye kent kuramcılarının açısından bir sosyal laboratuvar durumuna gelmiştir. Çalışma ile söz konusu kentsel sosyal laboratuvarın genel çerçevesi çizilmeye çalışılmakta, başlıca kuramcılarının yaklaşımlarının Türkiye için ne anlama geldiği çözümlenme konusu yapılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Kent, kentleşme, kent kuramları, Suriyeli sığınmacılar, Türkiye.*

SYRIAN REFUGEES IN TURKEY WITH IN THE CONTEXT OF URBAN THEORIES

Abstract

The economic, social and political transformations experienced in different regions of the world in recent years have brought about many different effects. The phenomena of urbanization and migration are perhaps the most important consequences of these transformations and are interrelated. Cities face dynamics of change and urban problems, especially as a result of the phenomenon of migration, is a reality that occupies the governments' agenda due to different events in the world. Migration, whether at the domestic level or transcending international borders, is a process that usually ends in cities. In the 18th century, the population movements that took place from the countryside to the cities as a result of the Industrial Revolution caused the formation of modern migration movements and deeply affected the economic, political, social and cultural structure of cities. Today, most refugees in different parts of the world live in cities, meaning that immigration is an issue that needs to be examined on a city basis. In this study, the main objective is to analyze the settlement process of Syrian refugees in Turkey based on major urbanization theories. From the theories of the emergence of cities to the present, cities have been constantly changing and transforming as a product of the socioeconomic structures in which they were developed. The study discusses the direction of change and transformation and attempts to solve the integration problem by critiquing the system. It is not very clear which conceptual discussions in migration should be taken into consideration to discuss the migration issue in Turkey, which has been facing an unprecedented migration movement. Turkey has become a social laboratory for urban theorists; in this study, we sketch a general framework for this urban social laboratory and analyze the meanings of major theorists' approaches for Turkey.

Keywords: *City, urbanization, urbanization theories, Syrian refugees, Turkey.*

Giriş

Kent kadar eski olan göç olgusu, tarih boyunca farklı nedenlerle insanların topluluklar veya küçük gruplar halinde yer değiştirmesi ile oluşan toplumsal, kültürel, ekonomik ve siyasal bir hareketlilik olarak karşımıza çıkmaktadır. İnsanlar tarih boyunca kimi zaman can güvenliği endişesi ile yer değiştirirken kimi zaman ise doğanın sebep olduğu olaylar nedeniyle göç etmek durumunda kalmışlardır. Tarih boyunca yaşanan göç hareketleri, insanların kimi zaman birçok farklı yönden daha iyi şartlara sahip olabilme amacıyla gönüllü olarak gerçekleşirken, kimi zaman ise bu hareketler zorunlu olarak gerçekleşen yer değiştirmeler olmuştur. Kentlerin ortaya çıkışında oldukça önemli bir rol oynayan göç olgusu, daha önce de belirtildiği üzere sanayi devriminden sonra kırsaldan kente gerçekleşen iç göç hareketleri kapsamında kentlerdeki nüfusun oldukça hızlı bir şekilde artmasına neden olmuştur. Sadece bir nüfus hareketi olarak değerlendirilemeyecek olan bu iç göç hareketleri, kentlerin modern halini almasındaki şekillenme sürecini yakından etkilemiştir (Petersen, 1958; Hammar vd., 1997).

Son yüzyılda niteliğini dünyada gerçekleşen siyasi gelişmelere bağlı olarak değiştiren göç olgusu özellikle Sovyetler Birliğinin dağılması ve Soğuk Savaş döneminin sona ermesiyle birlikte ortaya çıkan yenedünya düzeni ve yaşanan siyasi gelişmelerin getirdikleri ile uluslararası bir boyut kazanmıştır (Castles ve Miller, 1998). Daha önce ekonomik kaygılar veya doğal afetler nedeniyle oluşan uluslararası göç hareketleri son otuz yıldır ülkelerde yaşanan iç savaşlar ve siyasi çekişmeler, mezhep çatışmaları ve baskıcı rejimlerin oluşturduğu siyasal ortam nedeniyle can güvenliği kaygısı ile gerçekleşen göç hareketlerine dönüşmüştür. Türkiye nezdinde yaşanan göç hareketleri değerlendirildiğinde ise Ortadoğu coğrafyasında yaşanan siyasal gelişmelerin bir sonucu olarak Türkiye, gerek bölgeye coğrafi yakınlığı nedeniyle göç alan gerekse Avrupa ve Asya kıtaları arasında bir köprü görevi görmesi nedeniyle sığınmacılar için bir geçiş güzergâhı haline gelen bir ülke konumundadır.

2011 yılından günümüze Suriye’de yaşanan siyasi dönüşümün ve çatışmaların bir sonucu olarak milyonlarca insan yer değiştirmek zorunda kalmıştır. Türkiye yaşanan sıkıntılar nedeniyle yer değiştirmek zorunda kalan Suriyeli sığınmacıları krizin başından bu yana uyguladığı açık kapı politikası ile kendi sınırları içerisine kabul etmiştir. Artan sığınmacı sayısı ile bir göç politikası belirlemeye çalışan Türkiye, birçok yasal düzenleme yapma yoluna gitmiştir. Suriye’de 2011 yılında Arap Baharı hareketlerinin etkisi ile başlayan protestolar Esad yönetiminin sert müdahalesi ile karşılaşmış ve bir iç savaşa dönüşerek milyonlarca insanın gerek ülke içerisinde gerekse komşu ülkelere kitleler halinde göç etmesine neden olmuştur. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliğinin verileri ve Dünya Bankasının Türkiye’deki Suriyeli mülteciler hakkında hazırlamış olduğu rapora (World Bank Report, 2015; UNHCR, 2020) göre dünyada en fazla göçmeni barındıran Türkiye, Suriye’de hala devam eden bu krizden, gerek topraklarına

Kent Kuramları Bağlamında Türkiye'deki Suriyeli Sığınmacılar

gelen 3,6 milyondan fazla Suriyeli sığınmacının beraberinde getirdiği yük, gerekse hemen sınırının öbür tarafında yaşanan savaş nedeniyle ortaya çıkan güvenlik tehditleri sebebiyle en çok etkilenen ülke olmuştur (Karasu, 2018a).

Artan sığınmacı sayısının bir gerekliliği olarak 2013 yılında 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu ile kurulan İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün Ağustos 2020 verilerine göre 3.610.022 kayıtlı Suriyeli sığınmacı Türkiye'de ikamet etmektedir. Bunlardan 60.695'i Geçici Barınma Merkezlerinde, geri kalan 3.559.327 sığınmacı ise bu merkezlerin dışında yani kentlerde ikamet etmektedirler (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2020). Diğer bir deyişle, şu an Türkiye'de kayıt altına alınmış Suriyeli sığınmacıların % 98'i kentlerde ikamet etmektedir. Bu verilere bakıldığında kentleri doğrudan etkileyen bu durumun kentleşme politikalarına yansımaları tartışılmaz bir gerçekliktir. Türkiye'nin her ilinde rastlamanın mümkün olduğu Suriyeli sığınmacılar, farklı nedenlerle daha çok büyük kentlerde yaşamayı tercih etmektedirler (Şentürk, 2020).

Suriye'den gelen sığınmacılar, yerleştikleri yerlerde sadece bir nüfus hareketi olarak kentlere etki etmekle kalmamış, aynı zamanda ekonomik ve toplumsal değişimlerin yaşanmasına da neden olmuşlardır. En basit anlamıyla kentleşme, nüfus hareketleri ile toplumun ekonomik ve toplumsal yapısındaki değişimlerden ortaya çıkan bir olgudur. Kentleşme olgusuyla birlikte ortaya çıkan kentlileşme olgusu ise kentleşme olgusunun toplumsal değişme boyutunu yansıtır (Keleş, 2012). Bu anlamda bakıldığında son dönemlerde Ortadoğu coğrafyasında yaşanan gelişmelerin bir sonucu olarak yaşanan göç hareketleri kent ve kentleşme olgularıyla yakından ilgilidir. Özellikle Türkiye örneğine bakılacak olursa, Türkiye'de bulunan Suriyeli sığınmacıların % 98'inin bu insanlar için tasarlanan geçici barınma merkezleri dışında kentlerde yaşadığı düşünüldüğünde, kent ve göç olgularının ilişkisi daha da belirgin hale gelmektedir (Erdoğan, 2019).

Birbiriyle iç içe geçmiş olan kent ve göç olguları farklı kuramsal yaklaşımlarla çözümlenmeye çalışılmıştır. Eldeki verilere bakıldığında bu iki olgunun birbirinden bağımsız bir şekilde ele alınarak çözümlenmeye çalışılması mümkün değildir. Bu noktada Türkiye'de yaşayan Suriyeli sığınmacıların sayısı ve yaşadıkları yerler göz önünde bulundurulduğunda uluslararası göçe bağlı olarak kentlerin sosyal, siyasal, ekonomik ve kültürel olarak bir değişimin içerisine girdiklerini söylemek mümkündür. Bu durumun kuramsal olarak açıklanması ise göç olgusu ve kent kuramlarının Türkiye'deki Suriyeli sığınmacıların ortaya çıkardıkları etkiler ile ele alınmasıyla mümkün olabilir. Bu bağlamda ilk olarak Türkiye'deki Suriyeli sığınmacılar ve Türkiye'nin bu durumun yönetimi ile ilgili durum ele alındıktan sonra kent kuramları temelinde bu göç hareketi değerlendirilmektedir.

Türkiye'deki Suriyeli Sığınmacılar

Mehmet Onur ÖZER & Eylem BEYAZIT

2010 yılında Kuzey Afrika coğrafyasından başlayarak birçok Ortadoğu ülkesini etkileyen Arap Baharı hareketi, bölgede önemli siyasi değişikliklerin yaşanmasına neden olmuştur. Genel itibari ile baskıcı rejimlere karşı tepkisel bir hareket olarak doğan bu hareket, bazı ülkelerde oldukça kanlı iç çatışmalara sebebiyet vermiştir. Bu ülkelerden birisi olan Suriye’de 2011 yılında Esad yönetimine karşı başlayan gösterilere yapılan müdahale oldukça sert ve kanlı olmuştur. Bir anda büyük bir kaosu içerisine sürüklenen ülke, uluslararası aktörlerin de krize müdahil olmasıyla birlikte büyük bir iç savaşa sürüklenmiş ve bu durum başta Suriyeliler ve Suriye’nin sınır komşusu ülkeler olmak üzere gerek Ortadoğu coğrafyasında gerekse bölgede bulunan ulusal çıkarlarını korumak adına hareket eden uluslararası güçler arasında oldukça önemli siyasi gelişmelerin yaşanmasına neden olmuştur (Whitehead, 2015: 25; Wei, 2019).

Beşar el-Esad yönetimindeki rejim ve muhalifler arasında bir iç savaşa dönüşen bu gelişmeler, bölgede iç savaş ve karışıklıklardan beslenen köktendinci terörist grupların etkinliklerini artırmalarına ve binlerce insanın ölümüne neden olan çatışmaların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Can güvenliği kalmayan, özellikle rejim ve onlara destek veren Rusya’nın savaş uçaklarının gerçekleştirdiği ağır bombardıman altında hayatta kalmaya çalışan Suriye halkı, öncelikle ülke içerisinde bir göç hareketi başlatmış, daha sonra ise başta sınır komşusu ülkeler olmak üzere başka ülkelere göç etmeye başlamışlardır (Ferris ve Kirişçi, 2016).

Savaştan kaçarak başka ülkelere sığınan Suriyeli sığınmacıların en büyük kısmını ise Türkiye barındırmaktadır. Birleşmiş Milletler (BM) verilerine göre bölge ülkelerinden Lübnan, Ürdün, Irak ve Mısır Türkiye’den sonra en çok Suriyeli sığınmacıyı barındıran ülkelerdir (UN Operational Portal, 2020).

Türkiye’de yaşayan Suriyeli sığınmacıların kentlere göre dağılımına bakıldığında neredeyse yarım milyon Suriyeli sığınmacının yaşadığı İstanbul başta gelmektedir. İstanbul’u sırasıyla Gaziantep, Hatay, Şanlıurfa, Adana, Mersin, Bursa, İzmir ve Konya izlemektedir. Başkent Ankara’da kayıt altına alınan Suriyeli sığınmacı sayısı ise 96.466 kişidir. Kentlerde ikamet eden sığınmacıların haricinde 5 ilde bulunan geçici koruma merkezlerinde ikamet eden 63.627 Suriyeli sığınmacı bulunmaktadır. Bu merkezler Adana’da 1, Kilis’te 1, Kahramanmaraş’ta 1, Hatay’da 3, Osmaniye’de 1 adet olmak üzere toplamda 7 adettir. Suriyeli sığınmacıların Türkiye genelinde nüfus olarak dağılımına bakıldığında çoğunluğunun büyük kentlerde ikamet ettiği görülmektedir (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2020).

2011 yılında başlayan Suriyeli sığınmacı akını karşısında Türkiye, bu göç hareketini etkin şekilde yönetebilmek için birçok yasal düzenleme yapmıştır. Bunlardan en önemlisi ise 11.04.2013 tarih ve 28615 sayılı Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunudur. Bu kanunla birlikte kurulan Göç İdaresi Genel Müdürlüğü 81 ilde, 148 ilçede teşkilatlanmayı hedeflemiştir (Erten, 2015).

Kent Kuramları Bağlamında Türkiye'deki Suriyeli Sığınmacılar

Suriyeli sığınmacıların Türkiye'deki yasal statülerine bakacak olursak ulusal ve uluslararası düzenlemelerin Türkiye'deki Suriyeli sığınmacıların yasal statülerini düzenlediğini görmekteyiz. Türkiye'nin de taraf olduğu 1951 tarihli Mültecilerin Hukuki Durumuna Dair Birleşmiş Milletler Cenevre Sözleşmesi, dünya üzerinde mülteci statüsünü düzenleyen en önemli uluslararası belgedir. Türkiye bu belgeyi koymuş olduğu şerhle imzalamıştır. Türkiye'nin koymuş olduğu bu şerhe göre Türkiye sadece Avrupa kıtasındaki ülkelerden gelen göçmenleri mülteci statüsünde kabul etmektedir. Dolayısıyla Türkiye, ülkesine sığınan Suriyeli sığınmacıları mülteci statüsünde kabul etmemektedir. Türkiye'de kalma eğiliminde olan Suriyeli sığınmacıların misafir olarak kabul edilmesi de mümkün değildir. Bu nedenle 2013 yılında çıkarılan 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununa göre Türkiye'deki Suriyeli sığınmacılar "geçici koruma altındaki kimseler" olarak tanımlanmışlardır (Cengiz, 2015: 311).

2011 yılında ilk defa Türkiye topraklarına gelen Suriyeli sığınmacıların kontrolü ve yasal olarak düzenlenmesi ilk etapta kalıcı olmayacakları, ülkelere geri dönecekleri değerlendirilmesi ile yapılmış düzenlemeler ve alınmış önlemlerdir. Dolayısıyla Türkiye bu kadar yüksek oranlarda bir göçmen nüfusunun kontrolünü sağlayabilecek yasal düzenlemeleri olan bir ülke değildi. Bu bağlamda yapılan düzenlemeler ve alınan önlemlerin hala yeterli olduğunu söylemek mümkün değildir. Bu kadar yüksek rakamlarda ve büyük çoğunluğunun kentlerde yaşadığı Suriyeli sığınmacılar sosyal hayatın her noktasına etki etmişlerdir. Bu anlamda Suriyeli sığınmacılar Türkiye'nin kentleşme politikalarına ve sürecine oldukça önemli etkileri olan bir sosyal gerçekliktir ve bu etkiler birçok alanda farklılık göstermektedir. Eğitim, iskân, istihdam, güvenlik ve ekonomi alanlarını oldukça yakından ilgilendiren Suriyeli sığınmacılar sorunu, kentleşme politikaları anlamında yakından analiz edilip doğru bir şekilde düzenlenmediği takdirde yakın gelecekte önemli sorunlar ortaya çıkartabilecek bir durumdur.

Kent Kuramları Bağlamında Türkiye'deki Suriyeli Sığınmacılar

İlk ortaya çıktıkları zamanlardan bu yana kentlerin boyutları, nitelikleri ve işlevleri köklü değişikliklere uğramış olsa da kırsal yaşam ile kent yaşamını birbirinden ayıran nitelikler genellikle aynı kalmışlardır. MÖ 3000 yılının öncesinde Ortadoğu ve Mısır topraklarında doğan ilk kentler, daha sonraları bu coğrafyalardan Orta Asya ve İndus vadisine (günümüz Afganistan, Pakistan ve Hindistan coğrafyası) doğru bir yayılma göstermiştir (Huot vd., 2000). Kentlerin ortaya çıkması ile birlikte doğan kentleşme olgusu ise en basit anlamıyla kent sayısının artmasını ve bu kentlerde yaşayan nüfus hareketlerini anlatan bir olgudur. Dar anlamda bakıldığında demografik bir anlam taşıyan kentleşme olgusunu açıklayabilmek için demografik hareketlere sebep olan ekonomik ve toplumsal değişimlerin de göz önünde bulundurulması gerekir (Keleş, 2012).

Kentlerin toplumsal yapıları kavramak açısından önemli olduğu düşüncesinin feodalizmden kapitalizmle geçişle birlikte ortaya çıktığı söylenebilir. Nüfusun artması, üretim tarzının değişmesi, kırdan göçlerin artmasıyla birlikte birçok düşünür yeni sistemi açıklamaya yönelmiştir. Bu bağlamda kent; kapitalist üretim güçlerinin yansıması olan toplumsal ilişkilerin açıklanması ve öngörülerde bulunulmasını sağlayabildiği oranda ele alınmış ve incelenmiştir (Pınarcıoğlu, Kanbak ve Şiriner, 2010: 72). Böylelikle kent, sosyal bilimler çalışmaları içinde kendine bir yer edinmiştir.

Kıta Avrupası'nda, kentleşmenin beraberinde getirdiği toplumsal sorunları gündeme getiren klasik kent kuramcılarında Georg Simmel metropol kentlerinin özelliklerini aktarırken kente özgü yaşam tarzını çok net şekilde açıklamıştır. Kenti toplumsal bir inşa ve yaşam biçimi olarak algılayan Simmel'e (2009: 321) göre kentin kendine özgü bir yaşam biçimi, kentli olmanın da getirdiği bazı özellikler vardır. İlişkilerin anonimleştiği; mesafeli etkileşimlerin gündelik hayatın büyük bir kısmını belirlediği metropolde, insanlar arası ilişkileri bir kayıtsızlık tavrı ya da ihtiyatlı olma hali belirler. Metropolün gerektirdiği sayısız etkileşim içinde kişinin ayakta kalabilmesi için gerekli olan sadece kendini düşünme, bireyselleşme hali kent kültüründen kaynaklanır ve cemaat kültürüne alışık kırsala soğuk gözükür (Al-Rebholz, 2017: 142). Dolayısıyla kentliliğin, apartmanda yaşama kültürünün ve komşu olmanın birtakım kendiliğinden oluşan içselleştirilmiş kuralları vardır.

20. yüzyılın ikinci yarısından sonra çoğu kent bilimci mekân kavramını hem toplum tarafından oluşturulan ve dönüştürülen hem de toplumu dönüştüren yapay çevre olarak kabul etmeye başlamıştır. Harvey (1985: xi), bu anlamda kentin "sadece coğrafyacılar bırakılmayacak kadar önemli bir oluşum" olduğunu belirtir. Mekân bir fiziksel üretim nesnesidir; somut olarak üretilen, kullanılan, tüketilen bir nesnedir. Kuşkusuz aynı zamanda da toplumsal olayların içinde geçtiği sosyal bir olgudur. Harvey'e (2006: 287) göre mekân ontolojik bir kategori değildir; hem insanı biçimlendiren hem de insan tarafından biçimlendirilen toplumsal bir boyuta sahiptir. Harvey, hiçbir mekân politikasının toplumsal ilişkilerden bağımsız olmayacağını savunur. Dolayısıyla mekânsal biçimleri, cansız nesnelere değil, toplumsal süreçlerle bütünleşmiş olarak görmek gerekir. Aynı şekilde bu görüşün önemli savunucularından Castells (1977: 126); toplumsal yapının bir ifadesi olarak mekânı analiz etmenin onun ekonomik, politik ve ideolojik sistemin unsurları ve bunların kombinasyonları etrafında olması gerektiğini belirtir. Lefebvre (2009); bunlara ek olarak mekânsal pratiklerin altında işleyen iktidarın varlığına dikkat çeker. "Mekân politiktir" demektedir (Lefebvre, 2009: 170-171). Yani mekân politikadan ya da ideolojiden uzaklaştırılmış bir nesne değildir daima politik ve stratejik olmuştur. Bu nedenle de mekân, sosyo-ekonomik ve siyasal çatışmaların bir alanı haline gelmiştir (Tümtaş, 2012: 10). Bu mekânı değiştirme, biçimlendirme güç ilişkilerine de bağlıdır. Enformel ilişkiler mekâna yansır, mekânı biçimlendirir.

Kent Kuramları Bağlamında Türkiye'deki Suriyeli Sığınmacılar

19. yüzyıl ile kıyaslandığında günümüzde kentlere olan göç hareketi ve kentleşme artarak devam eden bir gerçekliktir. İlk olarak sanayi devrimin getirmiş olduğu etkiler ile ekonomik kaygıların başını çektiği nedenlerle kırsaldan kente doğru başlayan göç hareketi, zaman içerisinde küreselleşmenin de etkisi ile farklı boyutlara ulaşmıştır. Kentlerin büyümesinde başat olarak ekonomik nedenlerle gerçekleşen göç hareketi ise günümüzde ekonomik nedenlerini hala barındırıyor olsa da bu nedenlere ek birçok siyasi gelişme de göçün mahiyetini değiştirmiştir (Castles ve Miller, 1998). Baskıcı rejimler, iç savaşlar, can güvenliği kaygısı gibi nedenlerle kitlelerin göç etmesine neden olan dünyadaki siyasal gelişmeler kentleşme olgusunun önemini daha da artırmıştır. Suriye'den ülkemize gerçekleşen göç hareketi ise bunun en tipik örneği olarak karşımıza çıkmaktadır. Türkiye'ye gelen Suriyeli sığınmacıların göç etmelerinin altında ekonomik nedenler büyük bir önem taşıyor olsa da yaşadıkları yerleri terk ederek ülkemize gelen Suriyeli sığınmacıların göç etmelerinin altında yatan ana neden daha güvenli bir yaşam arzusudur. Kendi ülkelerinde yaşanan iç çatışmalar nedeniyle can güvenliği kaygısı yaşayan Suriyeli sığınmacılar ülkelerini terk ederek daha güvende olacaklarını düşündükleri ülkelere göç etmeye başlamışlardır. Türkiye ise bu ülkelerin başında gelmektedir. Gerek coğrafi yakınlığı gerekse kültürel benzerlikler Türkiye'yi Suriyeli sığınmacılar için daha cazip bir hale getirmiştir (Karasu, 2018b).

Temelinde ekonomik nedenlerin yattığı kentlerdeki nüfus artışı özellikle kırsal kesimden şehirlere olan göçlerin bir sonucu olarak ortaya çıkan bir olgudur. Tarımın sanayileşmesi ve makineleşmenin artması ile artan verimlilik, özellikle kırsalda yaşayan nüfusun ana geçim kaynağı olan tarımda verimliliğin artmasına ve insan gücüne olan ihtiyacı azaltmış ve kırsaldan kente doğru bir göç akımı başlamıştır. Buna ek olarak Adna Ferrin Weber'in (1899) de belirttiği gibi sanayi sektöründeki ücretlerin cazibesi diğer iş olanakları insanların kırsaldan kentlere doğru bir göç hareketini hızlandırmıştır. Weber kentsel büyümenin toplumsal nedenleri üzerinde özellikle durmuş ve bu nedenleri kentlerin sunduğu bazı avantajlara dayandırmıştır. Kentlerde bulunan eğitim, eğlence, yaşam standardı, entelektüel kuruluşlar gibi olanakların kentlere olan nüfus hareketinin nedenleri olarak gösteren Weber, aynı zamanda kent yaşamına dair bilginin yayılmasının da bu hareketi etkilediğini belirtmiştir. Weber'in 1899'da kaleme aldığı kentleşmenin toplumsal nedenleri günümüzde hala geçerliliğini korumaktadır. Gerek ülkeler içerisinde meydana gelen iç göç hareketleri gerekse farklı siyasal gelişmeler sebebiyle ortaya çıkan uluslararası göç hareketleri, ekonomik nedenlere ek olarak kentlerin sunduğu eğitim fırsatları, yüksek yaşam standardı, sağlık hizmetleri, eğlence gibi olanakların da etkisi ile devam etmektedir. Bu anlamda Türkiye'de yaşayan Suriyeli sığınmacıların neredeyse tamamının kentlerde yaşıyor olmasının sebepleri arasında Weber'in de belirttiği gibi kentlerin sunduğu farklı fırsatlar oldukça etkili olmaktadır. Geçici barınma merkezlerinde ulaşamadıkları ya da yeterli olmayan eğitim ve sağlık hizmetleri imkânları, kentlerin

Mehmet Onur ÖZER & Eylem BEYAZIT

sunduğu sosyal hayat vb. gibi olanaklar Suriyeli sığınmacıların büyük çoğunluğunun kentlerde yaşamayı tercih etmesinin sebepleri arasında yer almaktadır. Ayrıca Weber'in de belirttiği üzere kente dair bilginin yayılması Suriyeli sığınmacıların kentlerde yaşamayı tercih etmelerinin bir diğer sebebi olarak karşımıza çıkmaktadır. Kitle iletişim araçlarının geldiği nokta ve sosyal medyanın artık herkes tarafından kullanılıyor olması kentlerle ilgili bilginin kendilerine yeni bir yaşam alanı bulmaya çalışan Suriyeli sığınmacılar arasında kolayca yayılabilmesine olanak sağlamıştır. Bu bağlamda kentlerdeki yaşamı ve olanakları görmeleri oldukça kolay olan sığınmacılar, kendilerine kuracakları yeni bir hayat için önceden bilgi sahibi oldukları kentleri tercih etmektedirler.

Kentlerin büyümesi ve yaşanan nüfus hareketleri ile akademik olarak kentleri açıklamaya yönelik çalışmalarda artmıştır. Özellikle kentleri ve kentleşmeyi açıklayan teoriler 19. yüzyılın sonlarında yapılan çalışmaların da etkisi ile artmıştır. Amerika Birleşik Devletleri'nde artan sanayileşme ile birlikte oluşan sanayi kentleri ve bu kentlerde artan nüfus, kentleşme çalışmalarını hızlandırmıştır. Bu çalışmaların en önemlileri ise 20. yüzyılın başlarında Chicago Üniversitesi'nde gerçekleşen sosyolojik çalışmalardır. Chicago Okulu ekolu olarak da bilinen ve öncülerini Robert E. Park, Ernest W. Burgess ve Roderick D. McKenzie'nin (1925) çektiği "ekolojik teori" bu çalışmalar sonucunda doğmuştur.

Kenti medeni insanın doğal yaşam alanı olarak tanımlayan Park (1925), kenti sadece bir insan topluluğunun ve caddelerin, ışıkların ve ulaşım gibi sosyal olanakların olduğu fiziksel bir yapı olarak değil, aynı zamanda mahkemeler, okullar, hastaneler, polis kuvveti gibi yönetsel araçların bulunduğu bir yapı olarak tanımlar. Sadece fiziksel bir mekanizma olmayan kent, aynı zamanda kendisine ait örf ve adetleri olan ve insan doğasının bir ürünü olarak ortaya çıkmış bir yapıdır. Kentler kendisini oluşturan sakinlerinin niteliklerini yansıtan bir öğedir. Sadece coğrafi ve ekolojik bir birim olmayan kentler, aynı zamanda iktisadi bir kuruluştur. Kentlerin iktisadi yapılanması ise iş gücündeki uzmanlaşma üzerine kurulmuştur (Park vd., 1925).

Burgess (1925: 47), kentlerdeki büyümenin işletmelerin ve hafif imalathanelerin bulunduğu iş ve ticaret merkezi olan şehir merkezinden dışarıya doğru gerçekleştiğini söyler. Burgess'in merkezden dışarıya doğru genişleyen halkalar şeklinde geliştirdiği kent kuramı ABD'nin önemli sanayi kentlerinden birisi olan Chicago kenti baz alınarak geliştirilmiş bir kuramdır. Hafif imalathanelerin ve işletmelerin merkezi çevrelediği bu bölge aynı zamanda bir geçiş bölgesidir. Üçüncü bölgede iş ve ticaretin bulunduğu ikinci bölgede çalışan işçiler yaşar. Bu işçiler kentleşmenin ortaya çıkardığı bozulmadan kaçanlar ile ticaretin merkezine kolay ulaşımı seçen işçilerden oluşan bir halkadır. Bu alanın dışında ise yüksek sınıf yaşam alanlarının olduğu ve çoğunlukla ailelerin yaşadığı yaşam alanları bulunur. En son halkayı ise gelir düzeyi düşük insanların yaşadığı banliyöler oluşturur Burgess (1925: 50-53). Kentin fiziksel olarak büyümesini tanımlayan Burgess, kentsel büyümeyi insan metabolizmasının yapıcı (anabolik) ve yıkıcı (katabolik) sürecine

Kent Kuramları Bağlamında Türkiye'deki Suriyeli Sığınmacılar

benzeterek bireylerin kent yaşamına nasıl dâhil olduğunun ve nasıl kent toplumunun organik bir parçası haline geldiğinin açıklamasını yapmaya çalışır. Kentlere dışarıdan göç ederek gelen bireylerin daha önce sahip oldukları alışkanlıklarını ve geleneklerini geride bırakarak yeni kent hayatına dâhil olurlar. Yıkım süreci olarak algılanabilecek olan bu süreç içerisinde bireyler zihinsel bir çatışma ve kişilik kayıplarıyla birlikte alışkın oldukları davranış biçimlerini ve değerlerini terk ederler. Bu değişiklik er ya da geç bu bireylere özgürlük hissiyatı ile yeni hedefler de verir. Kentleşmenin bu sürecinde bireyler ve gruplar meslekleri ve ikamet ettikleri yerlere göre yeniden sınıflandırılırlar. Bunun sonucunda ise hafif işletmelerin ve işyerlerinin bulunduğu merkezin hemen dışında bozulmaya uğramış ve “gecekondu” semtleri olarak adlandırılan bölgeler oluşur. Bu bölgeler yoksulluğun, hastalığın, suçun ve kötü alışkanlıkların olduğu bozulmuş bölgelerdir. Burgess (1925: 56) bu bölgelerde yaşayan bireyleri “arada kalmış kayıp ruhlar” (the purgatory of lost souls) olarak tanımlar. Kentlerde Suriyeli sığınmacıların yoğunlukla yaşadıkları mahalleler genellikle Burgess’in tanımladığı ve işsizliğin, suçun ve hastalığın merkezi olan yerlerdir. Genellikle bir arada yaşama eğilimi gösteren Suriyeli sığınmacılar, büyük çoğunluğunu Suriyelilerin oluşturduğu mahalleler ortaya çıkmasına neden olmuşlardır. Birçoğunun vasıfsız işlerde oldukça düşük ücretlerle çalıştığı Suriyeliler kentlerde şehir merkezlerini çevreleyen halka içerisinde gecekondu mahallelerinde yaşama eğilimi göstermektedirler. Can güvenliği endişesi ile ülkelerini terk eden Suriyeli sığınmacılar Burgess’in tanımladığı gibi kentlerde yaşamaya başladıktan sonra geldikleri yerlerdeki alışkanlıklarını ve geleneklerini geride bırakarak kent yaşamına ayak uydurmaya çalışmaktadırlar. Bu süreç içerisinde kendilerine yeni hedefler belirleyen Suriyeli sığınmacılar kentlerdeki yaşama ayak uydurma ve uyum noktasında büyük sorunlar yaşamaktadırlar. Farklı bir dili konuşan, farklı bir kültüre sahip olan yeni bir toplum içerisinde Burgess’in tanımladığı gibi “arada kalmış ruhlar” olarak yeni hayatlarına uyum sağlamaya çalışan Suriyeli sığınmacılar yasal düzenlemelerin yetersizliği nedeniyle başlarına ne geleceğini kestiremeden yaşamlarını sürdürmektedirler (Toğral Koca, 2016; Erdoğan, 2019; Şentürk, 2020).

Önemli kent kuramcılarında birisi olan David Harvey (2012) *Asi Şehirler (Rebel Cities)* adlı kitabında Robert Park’ın kentin doğuşu ile ilgili düşüncelerine atıf yaparak kendisinin “Şehir Hakkı” olarak tanımlayabileceğimiz fikrini açıklamaktadır. Park (aktaran Harvey, 2012: 3-4), “insanoğlunun inşa ettiği şehir aslında içinde yaşadığı dünyadır ve bu şehri inşa ederken dolaylı olarak ve farkında olmadan insan kendisini de yeniden inşa etmiştir” demektedir. Burgess’in kentlere gerçekleşen göç hareketleri sonrası kent yaşamına ayak uydurmaya çalışan bireyin kent yaşamına dâhil oluş ve kenti şekillendiren süreç ile yakından ilgili olan bu düşünce, Harvey’in geliştirdiği şehir hakkı kavramının temelini oluşturur. Harvey (2012: 4), eğer Park haklı ise, nasıl bir kent istiyoruz sorusunun, nasıl insanlar olmak istiyoruz, ne tür sosyal ilişkiler geliştiriyoruz, doğa ile nasıl

Mehmet Onur ÖZER & Eylem BEYAZIT

bir ilişkiye değer veriyoruz, ne tür bir hayat tarzını arzuluyoruz, hangi estetik değerlere sahibiz sorularından ayrı bir şekilde düşünülmemeyeceğini söyler ve bu yüzden şehir hakkının bireylerin ya da grupların kentlerin bünyesinde barındırdığı kaynaklara erişiminden çok daha ötede, şehirleri arzuladığımız gibi değiştirme hakkı olduğunu anlatır. Şehir hakkı bireysel bir hak olmayıp, kolektif bir hak olarak karşımıza çıkar.

Kentleşme ile ilgili kuramlardan da anlaşılacağı gibi kentin ekonomik, siyasal ve toplumsal oluşumunda kentlerde yaşayan nüfusun niteliği oldukça önemlidir. Kentlere kitleler halinde göç eden toplulukların kentin yeniden şekillenmesine olan etkisi yadsınamaz bir gerçekliktir. Bu noktada bu kitlelerin nasıl bir gelenekten geldikleri, daha önce ne tür bir yaşam tarzına sahip oldukları, örf ve adetleri, konuştukları dil, inandıkları dini inanç gibi nitelikleri yerleştikleri kentin toplumsal, siyasal ve ekonomik yapısında sebep olacakları değişikliklerle yakından ilgilidir. Bu bağlamda kentleşmenin, kentlerde yaşamaya başlayan nüfusun maddi imkânsızlıklarından ve beklentilerine karşılık verememekten kaynaklanan bir ezikliğe, kişisel ve toplumsal bozulmalara, siyasal radikalleşmeye ve yıkıcı davranışlara yol açtığı varsayılmaktadır. Buna ise artan nüfus hareketlerinin gereksinimlerinin karşılanamaması sebep olmaktadır (Keleş, 2012). Bu noktada günümüz göç hareketlerinin kentlerde oluşturduğu gereksinimleri düşündüğümüzde yerel yönetimlerin sorumlu olduğu mülkiyet içerisinde yaşayan göçmen nüfusun ihtiyaçlarını ne derecede karşılayabildiği oldukça büyük önem arz etmektedir. Keleş'in aktardığı, Karl Marx ve Emily Durkheim'in üstünde durduğu göreceli ya da duyulan bir yoksunluğun toplum içerisinde bir yabancılaşmayı ve tepkisel davranışları güçlendireceği varsayımı (Keleş, 2012), günümüz kentlerine kitlesel olarak göç eden toplulukların eğilim göstereceği türden bir davranış olarak değerlendirilebilir. Türkiye'de kentlerde yaşayan Suriyeli sığınmacıların durumu Harvey'in bahsettiği şehir hakkı ve bahsi geçen göreceli yoksunluğun tam olarak tipik bir örneğini oluşturmaktadır. Oldukça büyük sayılarda kentlerde yaşayan Suriyeli sığınmacıların kent yaşamına sosyal, siyasal, ekonomik ve kültürel olarak birçok etkiyi de beraberlerinde getirdikleri yadsınamaz bir gerçekliktir. Farklı bir dili konuşan, farklı bir kültürden gelen Suriyeli sığınmacılar yeni yaşamlarına ayak uydurmada birçok sorun yaşamaktadırlar (Danış, 2017; Güneş ve Beyazıt, 2017; Beyazıt, 2019a). Maddi imkânsızlıklar içerisinde yaşamlarını sürdürmeye çalışan bu insanların beklentilerini karşılayamamaları bahsi geçen kişisel ezikliklere ve radikalleşmelere neden olacak bir davranışa girişmelerine neden olabilecek bir gerçekliktir. Ülkemizde Suriyeli sığınmacıların topluma uyumu noktasında yapılan çalışmaların yetersizliği göz önünde bulundurulduğunda bu durum yakın gelecekte kentler için büyük bir tehlike arz etmektedir (Akar ve Erdoğan, 2018). Sayıları her geçen gün artan Suriyeli sığınmacıların yakın bir gelecekte siyasi bir faktör olmaları kaçınılmazdır. Sayıları 3,6 milyonu geçen bu insanların kentlerde beklediklerini bulamamaları, ayrıştırılmışlık hissiyatına kapılmaları toplum içerisinde çatışmalara yol açabilir (Aras ve Şahin Mencütek, 2015; Özdemir, 2017; Karasu, 2018a). Özellikle göç

Kent Kuramları Bağlamında Türkiye'deki Suriyeli Sığınmacılar

politikalarının ulusal ve yerel siyasete malzeme edilmesiyle birlikte Türk toplumu içerisinde Suriyeli sığınmacılara karşı oluşan tepki bu durumu daha da tehlikeli bir boyuta getirmektedir (Devran ve Özcan, 2016; İçduygu ve Şimşek, 2016).

20. yüzyılda sanayileşmeye ek olarak farklı nedenlerle artan uluslararası göç hareketleri kentleşme ile gelen sorunlara ve kentleşme olgusuna farklı bir boyut getirmiştir. Burgess'in (1925) ticaret ve işletmelerin merkezi olan ilk halkasının hemen dışında oluşan ve hastalığın, yoksulluğun, kötü alışkanlıkların ve suçun merkezi olan gecekondu bölgelerinde farklı kültürlerden gelen ve bir arada yaşama eğilimi gösteren toplulukların oluşturduğu mahalleler ortaya çıkmaya başlamıştır. Dünyanın en önemli metropollerinden birisi olan New York kentinde oluşan Çin Mahallesi (China Town), İtalyan Mahallesi (Little Italy) gibi mahallelerin oluşması ve bu mahallelerde yaşayan toplulukların kendilerini kentin geri kalan kısmından izole ettikleri görülmüştür (Park vd., 1925). Siyasal nedenlere ek olarak ekonomik nedenlerle farklı ülkelere göç eden topluluklar genellikle gittikleri ülkelerde kendi soydaşları ile bir arada yaşama eğilimi göstermişlerdir. Bunun en büyük örneklerinden bir tanesi ise 1960'lı yıllarda Almanya'ya göç eden Türk işçilerin ve ailelerinin oluşturdukları Türk mahalleleri olarak gösterilebilir. Tamamen yabancı oldukları bir kültüre ve kent yapısına yerleşen Türk işçiler, kendilerine oluşturdukları güvenli bölgelerde bir arada yaşama eğilimi göstermiş ve bunun sonucu olarak da toplumsal olarak göç ettikleri kente uyum sağlamaları ve topluma uyum sağlamaları büyük bir sorunsal haline gelmiştir. Almanya'ya ilk göç eden işçilerin aileleri ve Almanya'da dünyaya gelen çocukları ise toplumsal anlamda bir arada kalmışlık hissi ile yetişmiş ve bu durum kentleşmenin bir sonucu olarak toplumsal sorunlara neden olmuştur (Verdugo ve Mueller, 2008; Population Council, 2016).

Ülkemize 2011 yılından bu yana göç eden Suriyeli sığınmacılar daha önce de belirtildiği üzere büyük oranda kentlerde yaşamaktadırlar. Diğer örneklerde olduğu gibi Suriyeli sığınmacılar da yaşadıkları kentlerde kendi habitatlarını oluşturmuş ve özellikle büyük kentlerde Suriyeli mahalleleri ortaya çıkmaya başlamıştır. Sosyal hayata uyum noktasında oldukça büyük sıkıntılar yaşayan sığınmacıların kentlerde bir arada yaşama eğilimleri bu durumu daha da sorunlu bir hale getirmektedir. Türkçe konuşamayan, Türk kültür ve geleneklerini bilmeyen ve öğrenemeyen Suriyeli sığınmacılar, muhtemel toplumsal bir çatışmanın temellerini atmaktadırlar (Erten vd., 2018; Beyazıt, 2019b). Yerleştikleri kentlerde iskân, istihdam, eğitim ve güvenlik alanlarında oldukça ciddi sorunlar oluşturan Suriyeli sığınmacılar, Türkiye'nin kentleşme politikalarını derinden etkileyen gelişmelere neden olmuşlardır. Artan nüfusun ihtiyaçlarını karşılamak adına bahsi geçen alanlarda gerek mevzuatta gerekse uygulamada önemli düzenlemelere ve değişikliklere gidilmiştir. Gerek toplumsal gerek ekonomik gerekse siyasal olarak kentlerde yarattıkları etki düşünüldüğünde, Türkiye kentleşme politikaları anlamında yeni bir döneme girmektedir.

Sonuç

2011 yılında başlayan ve hala bir çözüm bulunamayan Suriye'deki iç savaş, Ortadoğu coğrafyasını siyasi olarak birçok farklı yönden etkilemiştir. Gerek ortaya çıkardığı güvenlik tehditleri gerekse iç savaşın bir sonucu olarak ortaya çıkan göç hareketleri özellikle Suriye'ye sınır komşusu olan ülkeleri yakından etkilemiş, siyasi, askeri, hukuki ve toplumsal önlemler almayı gerektiren düzenlemelerin yapılmasına neden olmuştur. Bölgede bu olaylardan en çok etkilenen ülke Türkiye olmuştur. Toprakları içerisinde barındırdığı 3,6 milyondan fazla Suriyeli sığınmacı ve sınır hattında oluşan güvenlik endişeleri nedeniyle Türkiye bu durumun kontrolünü sağlayabilmek adına birçok düzenleme yapmış ve sayısız önlem almıştır.

Türkiye, dünyada en çok sığınmacıyı barındıran ülkedir. Özellikle sınırları içerisinde barındırdığı Suriyeli sığınmacılar, birçok açıdan farklı etkiler oluşturmuşlardır. %98'inin kentlerde yaşadığı Suriyeli sığınmacılar, kentleşme anlamında önemli etkilere sebep olan bir gerçeklik haline gelmişlerdir. Bu noktada kentleşme sürecinde önemli faktörler olan iskân, istihdam, güvenlik ve eğitim alanlarına önemli etkileri olan Suriyeli sığınmacılar, bu alanlarda farklı düzenlemeler yapılmasını zorunlu kılmışlardır.

Türkiye'de ikamet eden Suriyeli sığınmacıların ülkemizde kalma eğiliminde oldukları ortadadır. Suriye'nin geçtiğimiz dokuz yıl içerisinde maruz kaldığı yıkım göz önünde bulundurulduğunda, alt yapısı olmayan, en temel ihtiyaçların karşılanmasında bile büyük zorlukların yaşandığı bir ülkeye geri dönüşün çok da muhtemel olmadığı görülmektedir. Türkiye bu durumu göz önünde bulundurarak hareket etmeli ve sınırları içerisinde yaşayan Suriyeli sığınmacıların geri gidecekleri ya da gönderilecekleri üzerine politikalar belirlemek yerine göç hareketlerinin kontrolünde kent temelli uyum politikaları üzerine yoğunlaşmalıdır.

Kaynakça

- Akar, S. ve Erdoğan, M. M. (2018). Syrian refugees in Turkey and integration problem ahead. *Journal of International Migration and Integration*, 20(3), 925-940.
- Al-Rebholz, A. (2017). Kent kuramları: klasikler ve çağdaşlar. M. Talas ve E. Yiğit (Eds.), *Kent Sosyolojisi* (ss. 135-164), İstanbul: Lisans Yayıncılık.
- Aras, N. E. G. ve Şahin Mencütek, Z. (2015). The international migration and foreign policy nexus: the case of Syrian refugee crisis and Turkey. *Migration Letters*. 12(3), 193-208.
- Beyazıt, E. (2019a). Migration and urban space: the distribution of Syrian asylum seekers in the space. Ed. U. Bingöl (Ed.). *Immigration Policy Studies-Theoretical and Empirical Migration Researches* (pp. 183-201), Berlin: Peter Lang.

Kent Kuramları Bağlamında Türkiye'deki Suriyeli Sığınmacılar

- Beyazıt, E. (2019b). Hatay kent kimliği. Ankara: Detay Yayınları.
- Burgess, E. W. (1925), The growth of the city an introduction to a research project. R.E. Park, E.W. Burgess and R.D. McKenzie (Eds.), The City-Suggestions for Investigation of Human Behaviour in the Urban Environment (pp. 47-62), The University of Chicago Press.
- Castells, M. (1977). The urban questions. London: Edward Arnold.
- Castles, S. ve Miller, M.J. (1998), The age of migration-international population movements in the modern World. New York: Guilford Press.
- Cengiz, D. (2015). Zorunlu göçün mekânsal etkileri ve yerel halkın algısı-Kilis örneği. Turkish Studies, 10(2), 101-122.
- Danış, D. (2017). Şehir hepimizin-didem danış ile kentte göç mekânları üzerine söyleşi. <http://medyascope.tv/2017/09/18/sehir-hepimizin-38-didem-danis-ile-kentte-goc-mekanlari-uzerine-soylesi/> (Erişim Tarihi: 15.03.2018)
- Devran, Y. ve Özcan, Ö.F. (2016). Söylemlerin dilinden Suriye sorunu. Marmara İletişim Dergisi (25), 35-52.
- Directorate General of Migration Management (2020). Geçici koruma güncel veriler-istatistikler. <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638> (Erişim Tarihi: 28.08.2020)
- Erdoğan, M. M. (2019). Türkiye'deki Suriyeli mülteciler. Ankara: Konrad Adenauer Stiftung Derneği. <https://www.kas.de/documents/283907/7339115/T%C3%BCrkiye%27deki+Sur+iyeliler.pdf/af9d37-7035-f37c-4982-c4b18f9b9c8e?version=1.0&t=1571303334464> (Erişim Tarihi: 01.07.2020)
- Erten, R. (2015). Yabancılar ve uluslararası koruma kanunu hakkında genel bir değerlendirme. Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 19(1), 3-52.
- Erten, S., Güneş, M. ve Beyazıt, E. (2018). Bir göç kapısı Reyhanlı-göçün etkileri üzerine bir araştırma. A. Ertuğrul ve M.E. Uludağ (Eds.), I. Uluslararası Göç ve Mülteci Kongresi Bildirileri (ss. 543-558), , Düzce: Düzce Üniversitesi Yayınları.
- Ferris, E. ve Kirişçi, K. (2016). The consequences of chaos: Syria's humanitarian crisis and the failure to protect. Washington: Brookings Institution Press.
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (2020). Geçici koruma güncel veriler-istatistikler. <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638> (Erişim Tarihi: 28.08.2020)
- Güneş, M. ve Beyazıt, E. (2017). Uluslararası göçün kent kimliğine etkileri. MECAS II. Conference Proceedings (ss. 462-471), Sarajevo: Dobra Knjiga.

Mehmet Onur ÖZER & Eylem BEYAZIT

- Hammar, T., Brochmann, G., Tamas, K. ve Faist, T. (1997). *International migration immobility and development: multidisciplinary perspectives*. London: Bloomsbury Academic.
- Harvey, D. (1985). *The urbanization of capital*. Oxford: Basil Blackwell.
- Harvey, D. (2006). *Sosyal adalet ve şehir*. (Çev. M. Moralı). İstanbul: Metis Yayınları.
- Harvey, D. (2012). *Rebel cities-from the right to the city to the urban revolution*. London: Verso.
- Huot, J. L, Thalmann, J. P. ve Valbelle, D. (2000). *Kentlerin doğuşu* (Çev. A. B. Girgin). Ankara: İmge Kitabevi.
- İçduygu, A. ve Şimşek, D. (2016). Syrian refugees in Turkey: towards integration policies. *Turkish Policy Quarterly*, 15(3), 59-69.
- Karasu, M. A. (2018a). Türkiye'deki Suriyeli sığınmacıların kentlerde neden oldukları güvenlik riskleri. *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 36(2), 51-73.
- Karasu, M. A. (2018b), Türkiye'ye yönelik dış göçler-Suriyeli sığınmacı göçü ve etkileri. *Paradoks Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi*, 14(1), 21-41.
- Keleş, R. (2012). *Kentleşme politikası*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Lefebvre, H. (2009). *Dialectical materialism*. Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Özdemir, E. (2017). Suriyeli mültecilerin Türkiye'deki algıları. *Savunma Bilimleri Dergisi*, 16(1), 115-136.
- Park, R. E., Burgess, E. W. ve McKenzie, R. D. (Ed) (1925). *The city-suggestions for investigation of human behavior in the urban environment*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Petersen, W. (1958). A general typology of migration. *American Sociological Review*, 23(3), 256-266.
- Pınarcıoğlu, N. Ş., Kanbak, A. ve Şiriner, M. (2010). Kent kuramları. Ö. Uğurlu, N. Pınarcıoğlu, A. Kanbak ve M. Şiriner (Eds.), *Türkiye Perspektifinden Kent Sosyolojisi Çalışmaları* (ss. 71-102), İstanbul: Örgün Yayınları.
- Population Council (2006). On integrating immigrants in Germany. *Population and Development Review*, 32(3), 597-599. <http://www.jstor.org/stable/20058915> (Erişim Tarihi: 01.08.2020)
- Simmel, G. (2009). *Bireysellik ve kültür*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Şentürk, C. (2020). Türkiye şehirlerinde Suriyeli göçmenler. Türkiye ve Uyum Araştırmaları Merkezi Vakfı ZFTI-Policy Paper 8, <https://cdn.website->

Kent Kuramları Bağlamında Türkiye'deki Suriyeli Sığınmacılar

editor.net/09fe2713f5da44ff99ead273b339f17d/files/uploaded/TR-PolicyPaper_8_Syrische_Migration.pdf (Erişim Tarihi: 01.08.2020)

- Toğral Koca, B. (2016). Syrian refugees in Turkey: from “guests” to “enemy”?. *New Perspectives on Turkey*, 54(2016), 55–75.
- Tümtaş, S. (2012). *Kent, mekân ve ayrışma*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- UN Operational Portal (2020). Refugee situations. <https://data2.unhcr.org/en/situations> (Erişim Tarihi: 01.07.2020)
- UNHCR (2020). Türkiye'deki mülteci ve sığınmacılar. <https://www.unhcr.org/tr/turkiyedeki-multeciler-ve-siginmacilar> (Erişim Tarihi: 01.07.2020)
- Verdugo, R. R. ve Mueller, C. (2008). Education, social embeddedness, and the integration of the Turkish community in Germany: An analysis of homeland identity. *European Education*, 40(4), 3-22.
- Weber, A. F. (1899). *The growth of cities in the nineteenth century*. New York: McMillian.
- Wei, M. (2019). Turkish foreign policy towards the syrian crisis: dynamics of transformation. *Asian Journal of Middle Eastern and Islamic Studies*, 13(3), 462-477.
- Whitehead, L. (2015). On the 'Arab Spring': democratization and related political seasons. L. Sadiki (Ed.), *Routledge Handbook of the Arab Spring* (ss. 17-28), Taylor & Francis Books.
- World Bank Report (2015). *Turkey's response to the syrian refugee crisis and the road ahead*. New York: The World Bank.

Extended Abstract

The economic, social and political transformations experienced in different regions of the world in recent years have brought about many different effects. The phenomena of urbanization and migration are perhaps the most important consequences of these transformations and are interrelated. Cities face dynamics of change and urban problems, especially as a result of the phenomenon of migration (Keleş, 2012), is a reality that occupies the governments' agenda due to different events in the world.

Migration, whether at the domestic level or transcending international borders, is a process that usually ends in cities. In the 18th century, the population movements that took place from the countryside to the cities as a result of the Industrial Revolution caused the formation of modern migration movements and deeply affected the

Mehmet Onur ÖZER & Eylem BEYAZIT

economic, political, social and cultural structure of cities (Petersen, 1958). Today, most refugees in different parts of the world live in cities, meaning that immigration is an issue that needs to be examined on a city basis. Hence, migration and urban theories have essential importance in order to understand this transformation of the cities. Turkey has been experiencing a similar transformation due to the arrival of millions of Syrian refugees since 2011. Considering that 98% of Syrian refugees within its borders live in cities, the reflection of this situation on the cities is very important (Erdoğan, 2019).

In this study, the main objective is to analyze the settlement process of Syrian refugees in Turkey based on major urbanization theories. From the theories of the emergence of cities to the present, cities have been constantly changing and transforming as a product of the socioeconomic structures in which they were developed. The study discusses the direction of change and transformation and attempts to solve the integration problem by critiquing the system. It is not very clear which conceptual discussions in migration should be taken into consideration to discuss the migration issue in Turkey, which has been facing an unprecedented migration movement. It can be underlined that the prominent urban theorists in the field view the event from the framework of political economy. Turkey has become a social laboratory for urban theorists; in this study, we sketch a general framework for this urban social laboratory and analyze the meanings of major theorists' approaches for Turkey.

Turkey now harbours the largest number of refugees in the world, with over 3.6 million Syrians registered under temporary protection status. According to the Turkish Directorate General of Migration Management, only 60,695 of them now live in camps while the rest of them live in the cities of Turkey, particularly in major cities such as Istanbul, Gaziantep, Izmir, and Bursa (Directorate General of Migration Management, 2020). Since there are limited opportunities in the towns of provinces bordering Syria or around the temporary protection centres, the majority of Syrians have moved to Turkey's major urban centres to find jobs and make a living for their families. It is possible to run into Syrian refugees in every city of Turkey, however. There are many different factors which cause them to prefer living in the cities, including economic as well as social concerns. The cities offer more opportunities for education, healthcare services, housing, entertainment, etc., compared to rural areas, all of which increase the tendency for Syrians to live in cities (Şentürk, 2020).

Turkish cities have been facing numerous challenges regarding this unpredicted and unprecedented population flow from a bordering country. Even though Turkey has taken numerous actions including changing legislation, founding new institutions, and implementing social and cultural programs in order to control the impacts of Syrian refugee flow, there are still many more precautions needed to be taken. Considering the high number of Syrian refugees living in Turkish cities, this population change not only

Kent Kuramları Bağlamında Türkiye'deki Suriyeli Sığınmacılar

has an impact on urbanization as a population movement, but also it has also caused important social, political, and economic changes in the cities. Therefore, not only urban theories but also migration theories have essential importance to understand the impacts of this population flow into Turkish cities.

It is clear that majority of the Syrian refugees intend to stay in Turkey. Considering that their homes, schools and the infrastructure of their cities have been largely destroyed after 9 years of civil war, Turkish cities should develop policies based on the assumption that most Syrians will stay in Turkey. Since majority of Syrian refugees live in urban areas, the migration policy must be shaped based on integration rather than seeing Syrian refugees as temporary guests.